

УДК 378.016:004

ЗАСОБИ МУЛЬТИМЕДІА У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Ковальчук Л.О., П'ятничка Т.В.

У статті розглядається використання засобів мультимедіа у навчанні іноземних мов студентів економічних спеціальностей. Автор аналізує зміст новітніх технологій навчання іноземної мови з використанням мультимедійних засобів та мультимедійних технологій, порівнює традиційне та комп'ютерне навчання іноземних мов у сучасних умовах.

Ключові слова: мультимедійні технології, засоби мультимедіа, комп'ютерне навчання, іноземні мови, інноваційні підходи, студенти-економісти.

В статье рассматривается использование мультимедийных технологий в процессе изучения иностранных языков студентами-экономистами. Автор анализирует содержание новых технологий обучения иностранному языку с использованием мультимедийных средств и мультимедийных технологий, сравнивает традиционное и компьютерное обучение иностранным языкам в современных условиях.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, мультимедийные средства, компьютерное обучение, иностранные языки, инновационные подходы, студенты-экономисты.

The problem of usage of multimedia technologies in the process of the foreign languages teaching by the students of the economic faculty is viewed in the article. The author analyzes the content of the modern technologies of the English language teaching with usage of the multimedia means and multimedia technologies; compares traditional and computer teaching of foreign languages in the modern conditions.

Key words: multimedia technologies, multimedia means, computer teaching, foreign languages, innovation approaches, students of the economic faculty.

Актуальність. Актуальне завдання сучасної системи вищої освіти – це підготовка висококваліфікованого фахівця, здатного не тільки передати знання з певної галузі науки, але й творчо мислити, діяти в нестандартних ситуаціях, працювати в колективі заради спільного результату. Як відомо, сьогодні актуальним є перехід від пасивних форм навчання до активних, творчих. Тому особлива увага звертається на посилення технологічного аспекту підготовки спеціаліста та на реалізацію особистісно орієнтованого підходу до організації навчального процесу, де студент виконує активну роль суб'єкта пізнавальної діяльності. В даному контексті держава потребує висококваліфікованих фахівців у галузі економіки та бізнесу, які б володіли мовою міжнародного спілкування. Таким чином, статус іноземної мови стрімко зростає, вона все більше набуває ролі засобу міжкультурного спілкування. Усе це зумовлює необхідність удосконалювати методи навчання іноземної мови.

Постановка проблеми. Найважливішою категорією суб'єктів навчання слід вважати студентську молодь, оскільки саме вона в майбутньому створить економічну та ділову еліту країни, увійде до числа тих, хто покликаний забезпечити їй гідне місце у світовому економічному співтоваристві. Тому саме на цей контингент ми повинні спрямовувати свої зусилля з метою підвищення якості навчання з іноземної мови, зокрема англійської. Актуальним у цьому контексті, на нашу думку, є використання мультимедійних засобів під час викладання мов, оскільки політика освітніх систем у галузі вивчення мов спрямовується не тільки на те, щоб молодь вивчала якомога більше мов, а й на розвиток тих умінь, що дають змогу бути мобільними, поінформованими, де мова виступає засобом донесення інформації, перш за все через мультимедійні канали [1]. Мультимедіа є виключно корисним і плідним освітнім засобом, завдяки властивим йому якостям інтерактивності, гнучкості, інтеграції різних

типів мультимедійної навчальної інформації, а також завдяки можливості враховувати індивідуальні особливості вчитися і сприяти підвищенню їх мотивації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних дослідників, які торкаються питання використання мультимедійних технологій у процесі вивчення іноземних мов, слід виокремити таких: М.М.Боремчук, С.П.Кожушко, В.В.Корж, Н.Насонова, А.С.Нісімчук, П.І.Сердюков, Л.І.Скалій, Е.В.Суботіна, О.Б.Тарнопольський, П.Ф.Шпірко.

Мета даної статті – розглянути можливості використання засобів мультимедіа у процесі вивчення іноземної мови студентами економічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Проблема формування іншомовної компетенції студентів економічних спеціальностей має багато різних аспектів і може бути охарактеризована як така, що не є достатньо вивченою. П.Ф.Шпірко виділяє певні протиріччя, які їй притаманні: перше протиріччя спостерігається між теоретичним і практичним ставленням до проблеми з боку всіх, кого вона стосується; друге – між розумінням необхідності знання іноземної мови сучасним економістом і його фактичним рівнем знань мови; третє – між розумінням необхідності використання мультимедійних засобів і технологій у викладанні іноземної мови з використанням інтернет-ресурсів і відсутністю будь-яких змін як у плануванні навчального процесу, постановці нових завдань, уточненні мети кожного рівня навчання, так і в розробці системного підходу до використання мультимедійних засобів навчання, створення нових, більш сучасних і ефективних технологій і методів навчання [9].

На нашу думку, упровадження сучасних та інноваційних підходів до викладання іноземної мови студентам-економістам потребує використання мультимедійних засобів навчання.

Мультимедіа – це сукупність комп'ютерних технологій, у якій одночасно використовується кілька інформаційних середовищ: графіка, текст, відео, фотографія, анімація, звукові ефекти, високоякісний звуковий супровід. Мультимедійні технології А.С.Нісімчук, О.С.Падалка та О.Т.Шпак розуміють як сукупність візуальних, аудіо- та інших засобів відображення інформації, що інтегровані в інтерактивному програмному середовищі [4].

Інакше кажучи, засоби мультимедіа – це “сукупність програмних засобів навчання, які можна поділити на: автоматизовані освітні системи (комплекси програмно-технічних і навчально-методичних засобів, що забезпечують активну діалогову взаємодію між комп'ютерною системою і студентом); експертні освітні системи (містять знання визначеної предметної галузі і призначені для надання допомоги викладачам і студентам); навчальні бази даних та навчальні бази знань (дають змогу сформувати набір мультимедійних даних для певного класу навчальних завдань і проводити вибір, сортування, аналіз і обробку інформації цих наборів); освітні комп'ютерні телекомунікаційні мережі” [9].

Зауважимо, що мультимедійні навчальні програми забезпечують гіпертекстову презентацію матеріалів; створюється відповідний емоційний фон, який підвищує ефективність засвоєння

матеріалу, мультимедійні програми об'єднують навчання з розвагами. Це у свою чергу робить навчання інтерактивним. Освоєння студентами новітніх технологій розвиває навички алгоритмічного та логічного мислення, розширює можливості для розвитку творчого мислення, сприяє самовираженню студентів [3].

За П.Ф.Шпірко, засоби мультимедіа “поділяються на навчальні (надають навчальну інформацію), діагностичні (визначають рівень підготовки та інтелекту студента), інструментальні (відповідають за конструювання, підготовку навчально-методичних матеріалів і створення сервісної надбудови), предметно орієнтовані (призначені для імітаційного моделювання), керувальні (спрямовують діяльність студентів у процесі виконання роботи), адміністративні (відповідають за автоматизацію процесу навчання), тренувальні (тренажери), контролювальні (контроль за рівнем засвоєння матеріалу), інформаційно-довідкові, імітаційні, демонстраційні, ігрові та позакласні” [9].

Зазначимо, що мультимедійні технології кардинально вплинули на всю систему освіти, у т.ч. на її зміст, форми та методи навчання. Це призвело до зміни вимог сучасного студента. Л.І.Скалій пропонує найрізноманітніші методичні прийоми використання комп'ютерних технологій. Серед них ми виділили такі, які, на нашу думку, доцільно використовувати у вищих навчальних закладах:

1) управління навчальним персоналом, що дає змогу викладачеві реалізувати диференційований та індивідуальний підхід у навчанні, використовувати вправи та завдання, підібрані з інтернет-сторінок;

2) Інтернет як джерело інформації, яке дає можливість і викладачам, і студентам отримати доступ до художніх текстів, журналів, газет, словників, підручників. Тут можна віднайти: а) власне навчальну інформацію: вправи (граматичні, лексичні, фонетичні); лексичні курси; б) науково-методичну інформацію; в) культурологічну інформацію [6].

Нові мультимедійні засоби, у яких використовується аудіовізуальний формат, надають такі можливості, яких традиційні підручники надати не можуть. Наявність цих засобів дає викладачам можливість планувати такі види діяльності, які вносять елемент зацікавленості в навчальний процес. Вони дозволяють створити кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання. Взаємодія студента з комп'ютером, таким чином, із простого обміну інформацією або виконання команд перетворюється на багатогранну діяльність у цьому середовищі, завдяки чому перед студентом відкриваються справді необмежені можливості [5].

Таким чином, прослідковується така тенденція, що комп'ютер під час вивчення мов набуває більш різноманітних функцій. Він є засобом наукових досліджень, тренінговим засобом інтеріоризації зовнішніх щойно сформованих дій на рівні мотивів та потреб, засобом створення інтерактивності для надання навчання природного перебігу, глобальним засобом зв'язку та джерелом необмежених автентичних матеріалів. За допомогою комп'ютера студенти можуть тренуватися у правописі, розвивати

техніку читання, удосконалювати розуміння аудіо-тексту, вивчати граматику, тренувати вимову.

Поряд із зазначеним вище, до переваг комп'ютеризованого навчання іноземних мов можна віднести: можливість застосування на будь-якому етапі роботи на практичному занятті; варіативність застосування на різних етапах навчання; краще сприймання і запам'ятовування студентами навчального матеріалу; економне використання навчального часу; індивідуалізація навчання, визначення глибини послідовності засвоєння, темпу роботи; реєстрація даних про студента; збір та обробка статистичних даних про індивідуальну навчальну діяльність студентів; скорочення видів роботи, що стомлюють студента; використання різних аудіовізуальних засобів навчання (графіки, звуку) для збагачення і мотивації навчання, наочного та динамічного подання матеріалу; розгалуження послідовності навчання на основі аналізу помилок студента; адаптація існуючих навчальних матеріалів до комп'ютеризованих умов навчання; створення комфортного середовища навчання; упрощення експериментальних досліджень; активізація навчальної діяльності студента; інтенсифікація навчання та підвищення рівня мотивації; формування самооцінки студентів та створення умов для самостійної роботи [2].

Усі перелічені переваги комп'ютерної форми навчання допомагають вирішити основне завдання мовної освіти – формування у студентів мовної компетенції.

Також цілком слушною є думка Е.В.Суботіної, що “мультимедійні комп'ютерні програмні засоби дозволяють користувачеві одночасно сприймати візуальну та аудіоінформацію. Мультимедія також містить і гіпермедію, яка зв'язує мультимедійні ресурси разом і дозволяє користувачам вибирати власний шлях всередині програми” [7].

В останні роки одне з провідних місць у педагогічній практиці починають займати електронні підручники. Увага до них небезпідставна, оскільки в них комплексно акумульовані різноманітні функції, окремо притаманні іншим засобам навчання. Варто зазначити, що в зарубіжній практиці вже тривалий час ці засоби активно використовуються, у тому числі й для навчання іноземних мов. У вітчизняній педагогічній науці також з'являються дослідження, пов'язані з використанням електронних навчальних матеріалів. Проте зазвичай вони стосуються лише окремих аспектів навчального процесу або окремих тем навчальних курсів.

Основне призначення електронного навчального комплексу з іноземної мови, як і друкованого, – навчити студентів іншомовного спілкування. Пріоритет надаються вправам і завданням, які безпосередньо сприяють формуванню вмінь і навичок усної та писемної форм комунікації. У роботі з друкованим підручником зазвичай пріоритетним виступає зоровий аналізатор, за допомогою якого студент сприймає інформацію: вправи, тексти, діалоги тощо. В електронному підручнику акумульовані можливості забезпечити студента саме тими видами навчальної діяльності, які сприяють залученню і використанню різних аналізаторів для ефективного засвоєння навчального матеріалу (слухового, зорового, мовленнєво-моторного і рухового).

Таким чином, електронний підручник дає змогу студентам вирішувати основні завдання: отримувати відомості про послідовність занять і логіку вивчення тем; індивідуально переглядати, вивчати або повторювати навчальний, методичний та інформаційно-довідковий матеріал; здійснювати самоконтроль (з автоматизованим оцінюванням) засвоєння змісту навчальних тем і всієї дисципліни в цілому, а також одержувати рекомендації з додаткового вивчення недостатньо засвоєних навчальних тем; інформацію про рекомендовану навчальну, наукову та методичну літературу; одержувати методичні рекомендації щодо проведення тих або інших форм навчальних занять (приватні методики) тощо.

Спираючись на нові технології, викладачі іноземної мови розширюють можливості навчального процесу за допомогою використання мультимедійних презентацій у навчальному процесі. Таким чином, студенти вчать:

- читати з метою вибіркового отримання інформації;
- точно записувати необхідну інформацію;
- оформляти короткі повідомлення;
- точно і стисло викладати думку;
- визначати тему та основні ідеї тексту і записувати їх;
- формулювати своє ставлення до прочитаного;
- оформляти пункти плану;
- користуватися словником і довідковою літературою.

Робота над створенням мультимедійної презентації сприяє розвитку навичок та вмінь писемного мовлення, що спонукає студентів до усного мовлення. Практичне володіння іноземною мовою не може бути повноцінним, якщо воно не включає обидві основні форми комунікації (усну і писемну) у тісному взаємозв'язку. Писемне мовлення має багато якостей, необхідних для усного мовлення. Воно має потребу в досконалішому обдумуванні, щоб забезпечити вимоги правильності, чіткості викладу думки. Поступово оволодіваючи особливостями писемного мовлення, студенти переносять їх певною мірою на усне мовлення, від чого останнє стає досконалішим, а сам студент відчуває себе впевненіше.

Використання мультимедійної презентації на занятті допомагає викладачеві:

- змінити форму навчання з авторитарної на комунікативну, інтерактивну, заглиблену в спілкування;
- учити мову не аналітично, а критично (формувати здатність висловлюватися, виражати думки за рахунок умінь слухати, читати, говорити і писати іноземною мовою);
- підтримувати ефективну мотивацію та зв'язок із реальним життям для набуття практичних умінь;
- викликати інтерес до отримання інформаційних повідомлень та відтворення власних (так звана інформаційна прогалина – невід'ємна складова інтерактивного обміну інформацією);
- виховувати та розвивати особистість студентів одночасно з процесом засвоєння нових знань.

Зауважимо, що використання засобів мультимедіа у навчальному процесі освітньої вертикалі поряд з перевагами має певні проблеми і недоліки: розсіювання уваги, відсутність “зворотного

зв'язку", недостатня доступність, складність використання програмного і апаратного забезпечення.

Висновки. Отже, використання засобів мультимедіа значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземних мов для студентів-економістів, надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів, розширює мотивацію студентів до навчання, надаючи їм можливість працювати над мовою у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою. Засоби мультимедіа забезпечують гнучкість та інтеграцію різних типів мультимедійної навчальної інформації. Включаються у навчальний процес, де використовуються мережні технології, електронні підручники, студен-

ти-економісти стають суб'єктами комунікативного спілкування з викладачем, що сприяє розвитку їх самостійності і творчості в навчальній діяльності. Перспективним напрямом роботи в системі інтенсивного навчання іноземних мов слід вбачати інтегрований підхід до вирішення основних завдань, який поєднує комплекс мультимедійних технологій з високим дидактичним потенціалом, телекомунікаційну технологію, комп'ютерне навчання іноземних мов та методи інтенсивного навчання іноземних мов.

Напрямами подальшої роботи у вирішенні окресленої проблеми вбачаємо у створенні комп'ютерних мультимедійних програм з використанням доступного інтерфейсу як для викладачів, так і для студентів.

Література

1. Корж В. В. Роль мультимедійних технологій у навчанні іноземної мови [Електронний ресурс] / В. В. Корж. – Режим доступу: http://www.confcontact.Com/2008oktlnet_tezi/iy_korz.htm. – Назва з екрану.
2. Кужель О. М. Використання персонального комп'ютера у вивченні іноземних мов / О. М. Кужель, Т. І. Коваль // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України : наук.-метод. зб. – / редкол.: І. І. Мархель (гол. ред.) та ін. – Одеса : Друк, 2001. – Вип. 8 : Педагогіка. – 242 с.
3. Насонова Н. Практика та перспективи використання комп'ютерних технологій та Інтернет в навчальному процесі при вивченні іноземної мови / Н. Насонова // Internet and Information Technologies in Education. The Sixth International Conference "INTERNET-EDUCATION-SCIENCE". – Vinnytsia, Ukraine, October 7–11. – 2008. – С. 117–119.
4. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К., 2000.
5. Сердюков П. І. Технологія розробки комп'ютерних програм з іноземних мов : навч. посіб. / П. І. Сердюков. – К. : Ленвіт, 2006. – 111 с.
6. Скалій Л. І. Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов / Л. І. Скалій // Іноземні мови. – 2003. – № 4. – С. 5–9.
7. Суботіна Е. В. Можливості використання мультимедійних технологій в процесі вивчення іноземної мови у ВНЗ / Е. В. Суботіна // Науковий вісник КУЕІТУ: Нові технології. – К., 2009. – № 4 (26). – С. 138–140.
8. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения : учеб. пособие / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – К. : Ленвіт, 2004. – 192 с.
9. Шпірко П. Ф. Сучасні та інноваційні підходи викладання англійської мови для студентів інженерних факультетів [Електронний ресурс] / П. Ф. Шпірко. – Режим доступу: <http://lc.kpi.ua/node/83>. – Назва з екрану.